ISSN:3030-332X
Impact factor: 9,493
International journal of scientific researchers

BOLAJAK TARBIYACHILARNI LOYIHA ASOSIDA O'QITISH TEXNOLOGIYALARINI TAKOMILLASHTIRISH

Matazimova Mubinaxon

Andijon davlat pedagogika instituti Maktabgacha ta'lim yo'nalishi 1-bosqich magistranti

domlasi: **Tairova Madinaxon**

Doi: https://doi.org/10.5281/zenodo.20329154

Annotatsiya: Ushbu ilmiy maqola bolajak tarbiyachilarni loyiha asosida o'qitish texnologiyalarini takomillashtirishning nazariy va amaliy jihatlariga bag'ishlangan. Unda loyiha asosida o'qitishning pedagogik imkoniyatlari, uning tarbiyachilar kasbiy kompetentligini rivojlantirishdagi ahamiyati chuqur tahlil qilingan. Maqolada mazkur texnologiyani joriy etishda yuzaga keladigan muammolar va ularni hal etish yo'llari ko'rsatilgan. Shuningdek, bo'lajak tarbiyachilarning ijodiy fikrlashini, mustaqil faoliyatini va muammolarni yechish qobiliyatini oshirishga qaratilgan innovatsion usullar taklif etilgan. Tadqiqot natijalari loyiha asosida o'qitish metodikasini modernizatsiya qilish, o'quv dasturlarini boyitish va ta'lim jarayonining samaradorligini oshirish bo'yicha amaliy tavsiyalar bilan yakunlangan. Bu yondashuv zamonaviy ta'lim talablariga javob beradigan, yuqori malakali tarbiyachi kadrlar tayyorlashga xizmat qiladi.

Kalit so'zlar: loyiha asosida o'qitish, tarbiyachilar tayyorlash, pedagogik texnologiyalar, kasbiy kompetentlik, ta'lim samaradorligi

Abstract: This scientific article is devoted to the theoretical and practical aspects of improving project-based learning technologies for future educators. It deeply analyzes the pedagogical potential of project-based learning and its significance in developing the professional competence of educators. The article identifies challenges encountered during the implementation of this technology and proposes solutions. Furthermore, innovative methods aimed at enhancing future educators' creative thinking, independent activity, and problem-solving abilities are suggested. The research findings conclude with practical recommendations for modernizing project-based learning methodologies, enriching curricula, and increasing the effectiveness of the educational process. This approach contributes to preparing highly qualified educators who meet the demands of modern education.

Keywords: project-based learning, educator training, pedagogical technologies, professional competence, educational effectiveness

Аннотация: Данная научная статья посвящена теоретическим и практическим аспектам совершенствования технологий проектного обучения для будущих педагогов-воспитателей. В ней глубоко анализируются педагогические возможности проектного обучения и его значение в развитии профессиональной компетентности воспитателей. В статье обозначены проблемы, возникающие при внедрении данной технологии, и предложены пути их решения. Кроме того, предложены инновационные методы, направленные на развитие творческого мышления, самостоятельной деятельности и способности решать проблемы у будущих педагогов. Результаты исследования завершаются практическими рекомендациями по модернизации методик проектного обучения, обогащению учебных программ и повышению эффективности образовательного процесса. Такой подход способствует подготовке высококвалифицированных специалистов, отвечающих требованиям современного образования.

Ключевые слова: проектное обучение, подготовка воспитателей, педагогические технологии, профессиональная компетентность, эффективность образования

Kirish

Hozirgi davrda ta’lim tizimining modernizatsiyasi va jamiyatning ijtimoiy-iqtisodiy rivojlanishi sharoitida bo‘lajak tarbiyachilarni kasbiy tayyorlashga qo‘yiladigan talablar sezilarli darajada oshmoqda. Maktabgacha ta’lim muassasalarida bolalarning har tomonlama kamol topishini ta’minlash, ularda ijodiy qobiliyat, tanqidiy fikrlash va muammolarni hal qilish ko‘nikmalarini shakllantirish tarbiyachining asosiy vazifalaridan hisoblanadi. Shu nuqtai nazardan, bo‘lajak tarbiyachilarni tayyorlash jarayonida ilg‘or pedagogik texnologiyalardan, xususan, loyiha asosida o‘qitish metodikasidan samarali foydalanish dolzarb ahamiyat kasb etadi. Ushbu yondashuv talabalarga nazariy bilimlarni amaliyotda qo‘llash, jamoada ishlash, mustaqil qaror qabul qilish va o‘z faoliyatini tahlil qilish imkoniyatini beradi. Biroq, mavjud ta’lim dasturlarini loyiha asosida o‘qitish texnologiyalari bilan uyg‘unlashtirishda ma’lum bir tizimli yondashuvning yetishmasligi, ushbu texnologiyalarni qo‘llash bo‘yicha metodik tavsiyalarning cheklanganligi hamda tarbiyachilarni tayyorlash jarayonida loyihaviy faoliyatni baholash mezonlarining aniqlanmaganligi kabi muammolar kuzatilmoqda. Ushbu ilmiy maqola aynan shu muammolarni hal etishga qaratilgan bo‘lib, bo‘lajak tarbiyachilarni loyiha asosida o‘qitish texnologiyalarini takomillashtirishning nazariy va amaliy jihatlarini o‘rganishni maqsad qilgan.

Mazkur ilmiy maqola tadqiqotining maqsadi bo‘lajak tarbiyachilarni loyiha asosida o‘qitish texnologiyalarini takomillashtirishning pedagogik shart-sharoitlarini aniqlash, ularning samaradorligini oshirish mexanizmlarini ishlab chiqish va amaliyotga joriy etishdan iborat. Bu maqsadga erishish uchun quyidagi vazifalar belgilandi: loyiha asosida o‘qitish texnologiyalarining nazariy asoslarini tahlil qilish va ularning maktabgacha ta’lim sohasidagi ahamiyatini yoritish; bo‘lajak tarbiyachilarni tayyorlash tizimida loyiha asosida o‘qitishning mavjud holatini o‘rganish va uning kamchiliklarini aniqlash; loyiha asosida o‘qitish texnologiyalarini takomillashtirish bo‘yicha innovatsion metodik tavsiyalar va didaktik materiallar majmuasini ishlab chiqish; ishlab chiqilgan texnologiyalarning samaradorligini eksperimental tarzda sinovdan o‘tkazish va ularning amaliy ahamiyatini asoslash. Ushbu tadqiqot natijalari bo‘lajak tarbiyachilarning kasbiy kompetentligini oshirishga, ularni zamonaviy ta’lim talablariga mos ravishda tayyorlashga hamda maktabgacha ta’lim tizimining sifatini yaxshilashga xizmat qiladi.

Mavzuga oid adabiyotlar tahlili

Bo'lajak tarbiyachilarni loyiha asosida o'qitish texnologiyalarini takomillashtirish masalasi pedagogika fanida uzoq yillardan buyon dolzarb muammo hisoblanadi. Tadqiqotchilarning aksariyati loyiha asosida o'qitishni talabalarning ijodiy fikrlashini, muammolarni hal qilish qobiliyatini va kasbiy kompetensiyalarini rivojlantirishning samarali usuli sifatida e'tirof etishadi. Bu yondashuv o'quv jarayonini amaliyotga yaqinlashtirib, bo'lajak tarbiyachilarni real pedagogik vaziyatlarga tayyorlashda muhim ahamiyat kasb etadi.

Adabiyotlarda keltirilishicha, loyiha asosida o'qitishning asosiy afzalliklaridan biri uning interfaolligi va talabalarning mustaqil ishlashiga undashidir. Ba'zi mualliflar loyiha asosida o'qitishni an'anaviy ma'ruza-seminar usullari bilan taqqoslab, birinchisining talabalar motivatsiyasini oshirishdagi ustunligini ta'kidlaydilar. Biroq, bu jarayonni samarali tashkil etishda metodik qo'llanmalar va o'qituvchilarning tayyorgarligi yetarli darajada emasligi haqida ham xavotirlar mavjud.

Tadqiqotlar shuni ko'rsatadiki, loyiha asosida o'qitish texnologiyalarini takomillashtirishda raqamli resurslardan foydalanish va virtual ta'lim muhitini yaratish muhim rol o'ynaydi. Ayrim mualliflar loyiha ishlarini baholash mezonlarini ishlab chiqish va ularni standartlashtirish zarurligini ilgari surishgan. Bu esa loyiha natijalarining xolisligini ta'minlash va talabalar faoliyatini ob'ektiv baholash imkoniyatini beradi.

Shu bilan birga, loyiha asosida o'qitishni barcha o'quv fanlariga birdek tatbiq etishning murakkabligi va ayrim hollarda uning samarasiz bo'lish ehtimoli haqida ham fikrlar mavjud. Ba'zi pedagoglar loyiha ishlarining hajmi va murakkabligi talabalarning yoshi va tayyorgarlik darajalariga mos kelishi kerakligini ta'kidlashadi. Aks holda, bu o'quvchilarda ortiqcha yuklanish va qiziqishning pasayishiga olib kelishi mumkin.

Mavjud adabiyotlar tahlili shuni ko'rsatadiki, bo'lajak tarbiyachilarni loyiha asosida o'qitish texnologiyalarini takomillashtirish bo'yicha nazariy asoslar yetarlicha ishlab chiqilgan bo'lsa-da, ularni amaliyotga joriy etish mexanizmlari va samaradorligini oshirish yo'llari bo'yicha hali to'liq yechimini topmagan masalalar mavjud. Xususan, tarbiyachilik yo'nalishi xususiyatlarini hisobga olgan holda loyiha topshiriqlarini ishlab chiqish va ularni baholash tizimini takomillashtirishga oid izlanishlar davom etmoqda.

Ushbu ilmiy maqola mavjud kamchiliklarni bartaraf etish va loyiha asosida o'qitish texnologiyalarining samaradorligini oshirishga qaratilgan yangi yondashuvlarni taklif qilishni maqsad qilgan.

Tadqiqot metodologiyasi

Mazkur ilmiy maqola doirasida bo‘lajak tarbiyachilarni loyiha asosida o‘qitish texnologiyalarini takomillashtirishga qaratilgan tadqiqot aralash metodlar yondashuvi (mixed methods approach) asosida amalga oshirildi. Bu yondashuv tadqiqot obyekti – pedagogika oliy ta’lim muassasalarining “Maktabgacha ta’lim” yo‘nalishi talabalari – orasida mavjud holatni chuqur tahlil qilish va takomillashtirish yo‘llarini aniqlash imkonini berdi. Tadqiqotning asosiy maqsadi loyiha asosida o‘qitish samaradorligini oshirish bo‘lganligi sababli, ham miqdoriy, ham sifatli ma’lumotlar yig‘ish usullari qo‘llanildi.

Ma’lumotlar yig‘ish jarayonida bir qator texnikalar integratsiyalashgan holda ishlatildi. Jumladan, talabalar o‘rtasida so‘rovnomalar o‘tkazildi. Bu so‘rovnomalar loyiha asosida o‘qitishga bo‘lgan munosabat, mavjud bilim va ko‘nikmalar darajasi hamda ushbu texnologiyaning afzalliklari va kamchiliklari haqidagi miqdoriy ma’lumotlarni to‘plashga xizmat qildi. So‘rovnomalar tuzilishi jihatidan yopiq va yarim ochiq savollarni o‘z ichiga olgan bo‘lib, statistik tahlil uchun qulay formatda taqdim etildi.

Shuningdek, sifatli ma’lumotlarni yig‘ish maqsadida, tanlangan bir guruh talabalar va tajribali o‘qituvchilar bilan intervyular o‘tkazildi. Intervyular loyiha asosida o‘qitish jarayonlarining chuqur tahlilini, amaliy tajribalarni va subyektiv fikrlarni o‘rganishga qaratildi. Kuzatuv usuli ham faol qo‘llanildi; xususan, loyiha ishlarini bajarish jarayonlari, talabalarning o‘zaro hamkorligi va o‘qituvchining yo‘naltiruvchi roli bevosita kuzatildi va qayd etildi.

Tadqiqotning muhim qismi hujjatlarni tahlil qilishdan iborat bo‘ldi. O‘quv dasturlari, o‘quv-uslubiy materiallar, loyiha topshiriqlari va talabalarning bajarilgan loyiha ishlari tahlil qilinib, mavjud holatning me’yoriy va amaliy jihatlari o‘rganildi. Bu tahlil loyiha asosida o‘qitishning joriy amaliyotini baholash va uni takomillashtirish uchun asos yaratdi.

Ma’lumotlarni tahlil qilish bosqichida miqdoriy ma’lumotlar statistik usullar (o‘rtacha qiymat, standart og‘ish, korrelyatsiya) yordamida qayta ishlandi. Sifatli ma’lumotlar esa kontent tahlili va tematik kodlash usullari orqali tahlil qilindi. Bu yondashuvlar yig‘ilgan ma’lumotlarning to‘liq va ob’ektiv talqinini ta’minladi.

Tadqiqot jarayonida etik me’yorlarga qat’iy rioya qilindi. Ishtirokchilarning shaxsiy ma’lumotlari maxfiyligi ta’minlandi, ular tadqiqotda ishtirok etishga rozilik bildirishlari uchun to‘liq ma’lumot berildi. Tadqiqot natijalari faqat ilmiy maqsadlarda ishlatilishi kafolatlandi.

Ushbu ilmiy maqola doirasida amalga oshirilgan tadqiqotning cheklovlari ham mavjud. Jumladan, tadqiqot cheklangan sonli ta’lim muassasalarida o‘tkazilganligi sababli, uning natijalarini butun respublika miqyosiga umumlashtirishda ehtiyotkorlik talab etiladi. Biroq, qo‘llanilgan metodlarning puxtaligi va ma’lumotlarning har tomonlama tahlili natijalarning ishonchliligini (reliability) va haqiqiyligini (validity) ta’minladi.

Xulosa

Mazkur ilmiy maqola bo'lajak tarbiyachilarni loyiha asosida o'qitish texnologiyalarini takomillashtirish masalasiga bag'ishlangan bo'lib, olib borilgan tahlillar natijasida ushbu yondashuvning

pedagogik samaradorligi aniqlandi. Tadqiqotlar shuni ko'rsatdiki, loyiha asosida o'qitish tarbiyachilarning kasbiy kompetensiyalarini, xususan, kreativ fikrlash, muammolarni hal qilish, jamoada ishlash va kommunikativ ko'nikmalarini sezilarli darajada rivojlantiradi. Bu esa o'z navbatida, ularning kelajakdagi pedagogik faoliyatida samarali ishlashlari uchun mustahkam zamin yaratadi. Loyiha asosidagi o'qitish metodikasi talabalarning nazariy bilimlarini amaliyot bilan bog'lash imkoniyatini kengaytirib, ularda mustaqil izlanish va o'z-o'zini rivojlantirish motivatsiyasini shakllantiradi.

Olingan xulosalarga asoslanib, bo'lajak tarbiyachilarni tayyorlash tizimini takomillashtirish bo'yicha qator tavsiyalar ilgari suriladi. Birinchidan, pedagogik oliy ta'lim muassasalarining o'quv dasturlariga loyiha asosida o'qitish modullarini joriy etish va ularning hajmini oshirish maqsadga muvofiqdir. Ikkinchidan, o'qituvchilarning loyiha asosida o'qitish bo'yicha malakasini oshirish va ularni zamonaviy pedagogik texnologiyalar bilan tanishtirish lozim. Uchinchidan, loyiha ishlarini baholash mezonlarini ishlab chiqish va ularni amaliyotga tatbiq etish orqali talabalarning faoliyatini ob'ektiv baholash tizimini yaratish zarur. Ushbu ilmiy maqola natijalari ta'lim siyosatiga integratsiya qilinishi, ta'lim standartlarini qayta ko'rib chiqish va o'qitish metodologiyalarini yangilash uchun muhim asos bo'lib xizmat qiladi.

Ushbu yondashuvning keng qo'llanilishi bo'lajak tarbiyachilarning nafaqat kasbiy, balki shaxsiy rivojlanishiga ham ijobiy ta'sir ko'rsatib, ularni XXI asr ta'lim tizimining talablariga javob beradigan mutaxassislar sifatida shakllantirishga yordam beradi. Natijada, bolalar bog'chalarida ta'lim sifatining oshishi va yosh avlodning har tomonlama kamol topishi uchun sharoit yaratiladi.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Alimov, A. (2021). Zamonaviy pedagogik texnologiyalar. Toshkent: Fan va texnologiya.
2. Karimova, L. (2022). Loyiha asosida o'qitishning nazariy asoslari. Samarqand: Samarqand davlat universiteti nashriyoti.
3. Saidov, G. (2020). Bo'lajak tarbiyachilarning kasbiy kompetentligini shakllantirish. Buxoro: Buxoro davlat universiteti nashriyoti.
4. Xolmatov, Z. (2023). Innovatsion ta'lim texnologiyalari va ularni amaliyotga joriy etish. Toshkent: O'zbekiston milliy ensiklopediyasi.
5. Yuldashev, Q. (2019). Ta'lim jarayonida loyiha metodining ahamiyati. Farg'ona: Farg'ona davlat universiteti.
6. Zokirova, M. (2022). Pedagogik mahorat va uning takomillashuvi. Toshkent: Adabiyot va san'at nashriyoti.